

עולה

גליון
חמ"א

רעיון לפרשת השבוע ע"י פינחס פרקש
pinchasf@gmail.com

איך מבשרים לאדם את הבשורה החזקה ביותר והמרגשת ביותר?

1. הציווי של יוסף לאחיו

"מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלוקים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמוד. וישבת בארץ גושן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובניך וצאנך ובקרך וכל אשר לך. וכלכלתי אותך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך. והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם. והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם ומהרתם והורדתם את אבי הנה".

מה אומר יוסף לאחיו ומה מסתתר בעניין זה?

החל להקדים דברו שיבואו למצרים המה ואביהם כדי לכלכלם. והרי לא הבין יוסף ולא האחים שזהו התחלת גלות שגזר לאברהם אבינו. אבל עתה ביקש יוסף שיבואו למצרים על משך חמש שנים רעב. והיה להם לומר שאחר שהיה השגחה עליונה על ידם שיבוא הוא למצרים הרי הוא כשלוחם ומחויב לשלוח להם לשם כל צרכם. ענה להם שאפילו הייתם שולחים אותי למצרים בכוונה זו לא היה אפשר להגיע לגדולה זו. וכל זה הוכיח יוסף שמן השמים הוכיחו שיבואו המה לארץ גושן שהרי על כך היה ההשגחה העליונה שיהא לו כח ועוז לפנות המקום לפניהם.
מהו "לאדון לכל מצרים"?

"לאדון לכל מצרים" – אם היה רק מושל לא היה ראוי לעשות כן בשביל אביו ואחיו. על כן הודיע שהוא אדון לכל מצרים, ואחר שהמה כעבדיו יש בכוחו לעשות כרצונו ולהעביר אותם מן הקצה אל הקצה.

הנצי"ב

מהם הטעמים שיעקב צריך לרדת למצרים על פי יוסף?
באר להם הטעמים שצריך שאביו יבוא אליו:

1. "שמני אלוהים לאדון לכל מצרים" – ואי אפשר שאני אצא מן הארץ אל אבי. לכן "רדה אלי".
2. "וישבת" – ששם תשב ישיבת קבע, כי אתן לכם שם אחוזה.
3. אל תדאג שתשב בין המצרים שהם עובדי אלילים, כי תשב בארץ גושן לבדך.
4. "והיית קרוב אלי" – כי ארץ כנען רחוקה.
5. "אתה ובניך..וצאנך" – לא כמו בארץ ישראל שצאנך רחוקים ממך ופה תהיה ביחד עם רכושך.

מלבי"ם

מהי הסיבה לירידה למצרים?

בארץ כנען לא היתה משפחת יעקב נעשית לעם. תוך כדי גידולה היתה נטמעת בסביבתה. כדי להיות לעם בלא להתבולל, היה עליה לבוא אל תוך אומה שמעצם טבעה התנגדה לתכונה היהודית וזו היתה מצרים.

כך לאחר מכן הקנאות שבנתה את הגטאות היא שהיתה כלי שרת בידי ה', כדי להרחיק אותנו מכל תרבות החטאים של ימי הביניים, ולמען נטפח בחוגנו הצר את אושר המשפחה ואת רוח המשפחה והקהילה. למען יוקצה לנו במצרים מחוז מיוחד להתפתחותנו, נאלץ האחד לעבור לפנינו ולהיות לאב לפרעה ומושל בכל הארץ. ולמען לא יוכל שום מצרי לטעון שאין מקום לעברים במצרים, שכן לא שם נולדו, נאלצו כל המצרים לעזוב את אדמת אבותיהם, להיות הם עצמם גרים באדמה שיעבדה מעתה.

רש"ר הירש

מהו "פן תורש"? 1

"פן תורש" – דלמא תתמסכן, לשון מוריש ומעשיר.

רש"י

מהו "פן תורש"? 2

"פן תורש" – כמו תכרת.

ראב"ע

מהו "פן תורש"? 3

"פן תורש" – אמר יוסף ליעקב מוטב שתבוא בכאן, אף ללכת חוצה לארץ, פן תורש מתורה כי לא תוכלו ללמוד שם מפני הרעב.

בעל הטורים

מהו "פן תורש"? 4

"פן תורש" – לחסרון מרעה הצאן.

ספורנו

מהו "פן תורש"? 5

"פן תורש" – תתגרש מן הארץ על ידי הרעבון. מגזרת ירש אמר תורש.

רשב"ם

מהו "פן תורש"? 6

"פן תורש" – דרך כבוד, כי לאחיו אמר "לשום לכם שארית" שהיו מתים ולא ישאר להם שארית. אבל לאביו לא רצה לומר כן. ואמר שאם תתעכב בארץ כנען תורש, כי אני לא אוכל לשלוח לך לארץ כנען לחם רב מגנזי המלך, כי יחשדו אותי שאני מוכרו שם לעשות לי שם אוצרות כסף ולשוב אל ארצי ואל מולדתי. ובבואכם וידעו כי אתם אבי ואחי יתן לי המלך רשות.

רמב"ן

מהו "וכלכלתי אותך שם"? 1

"וכלכלתי אותך שם" – מה שאין כן כשתשב בארץ ישראל אי אפשר שאכלכל אותך, שיאמרו שאני משלח מעות חוץ למדינה, ולא יהיה לך לבוז להתכלכל ממני.

מלבי"ם

מהו "והנה עיניכם הרואות"? 2

"והנה עיניכם הרואות" – בכבודי, ושאני אחיכם, שאני מהול ככם, ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש.

מהו "ועיני אחי בנימין"? 1

"ועיני אחי בנימין" – השווה את כולם יחד, לומר כשם שאין לי בליבי שנאה על בנימין אחי שהרי לא היה במכירתי, כך אין בליבי שנאה עליכם.

רש"י

מהו "פי המדבר אליכם"? 1

"פי המדבר אליכם" – שהיה מדבר בלשונם עמם בלא מליץ.

ראב"ע

מהו "ועיני אחי בנימין"? 2

"ועיני אחי בנימין" – שלא ידע במכירתי.

מהו "פי המדבר אליכם"? 2

"פי המדבר אליכם" – בלתי מליץ, והנה במכירתי לא היה איש מדבר בלשוננו זולתנו, כי הקונים היו ישמעאלים ומדינים.

ספורנו

מהו "פי המדבר אליכם"? 3

"פי המדבר אליכם" – בשורה שתאמרו לאבי לא מפי שמועה ששמעתם מאחרים, שהרי אתם בעיניכם רואים ומכירים כי אני יוסף אחיכם מדבר אליכם.

רשב"ם

מהו "פי המדבר אליכם"? 4

יתכן שאמר להם כך לאמתלא ולפיוס כי איננה ראייה שידבר אדם אחד במצרים בלשון הקודש, כי על דעתי הוא שפת כנען, כי אברהם לא הביאו מאור כשדים ומחרן כי ארמית היא, והגל הזה עד, ואיננו לשון לאיש אחד לבד, אבל הוא לשון כנען.

ורבים במצרים יודעים אותו כי קרוב הוא, ואף כי המושל שדרך המלכים והמושלים לדעת הלשונות. כאשר בא יוסף משם למצרים יבואו רבים. ויותר היה להם ראייה בהזכירו שמו ועניין המכירה.

ואמר יוסף לאחיו לומר לאביו כי יש בי כח להצילו ולהחיותו ברעב.

רמב"ן

מהו "פי המדבר אליכם"? 5

אני בעצמי הייתי יכול להוכיח את כבודי וגדולתי אבל אין דרך להשתבח בעצמו. "ויהלך זר ולא פך", על כן אני אומר שתביטו בעיניכם יפה.

הנצי"ב

מהו "את כל כבודי"? 1

"את כל כבודי" – לא ידאג לבוא כי יש לי כח ויכולת בידי להטיב לו.

רשב"ם

מהו "ומהרתם והורדתם"? 2

"ומהרתם והורדתם" – למען ישמח לראות.

ספורנו

מהו "את כל כבודי"? 2

שחויץ מן הממשלה יש לי כבוד גדול, כי לפעמים ישנאו את המושל עליהם באכזריות וינקמו ממנו לעת מצוא. אבל אני יש לי כבוד ביניהם שכולם אוהבים ומכבדים אותי.

מהו "ואת כל אשר ראיתם"? 2

"ואת כל אשר ראיתם" – כי זאת יראו האורחים הבאים יותר מאשר ידע המושל בעצמו שכולם יחנפו לו בפניו.

מלבי"ם

לאחר ההכרות בין יוסף ואחיו הגיע הרגע בו מתייחס יוסף לאביו. יוסף מציין כי הוא השליח מאת ה' להכין להם את הדרך, ולא סתם שליח אלא הוא גדול במצרים כמושל והמצרים הם עבדיו. – הנצי"ב הכבוד שלו במצרים לא בנוי על שלטון כח אלא על הערצה וכבוד מאנשי מצרים. הציווי לאחים מיוסף הוא להביא את יעקב מיידית למצרים.

- שהוא אינו יכול לרדת לאביו כי הוא מושל. – מלבי"ם
 - הוא יכול לדאוג לו למקום מכובד ולכלכלה. – מלבי"ם
 - הוא לא יכול לשלוח אוכל ולהוציא אוכל ממצרים מפני החשד. – מלבי"ם
 - יש לו כח להצילו ולהחיותו ברעב. – רמב"ן
 - יש לו כח ויכולת להיטיב לו. הנצי"ב
- הירידה למצרים מוכרחת משום קיום ברית בין הבתרים וגם אם הם לא מודעים לכך. – הנצי"ב
- וזה הכרחי לבנות את בית ישראל דווקא במצרים. – רש"ר הירש
- אם ישאר יעקב בארץ כנען הוא עלול "להוורש"
- יתמסכן – יהפוך לעני. – רש"י
 - יכרת. – ראב"ע
 - שתוכל ללמוד תורה. – בעל הטורים
 - אין מרעה לצאן. ספורנו
 - תגורש מן הארץ. – רשב"ם
 - פן תמות. – רמב"ן
- כדי לשכנע את אביכם,
- אתם רואים את כבודי שאני אחיכם ואני מהול וגם מדבר עמכם בלשון הקודש. – רש"י
- וגם עייני אחי בנימין, השימוש באחיו בנימין כדי לשכנע את אחיו הוא,
- כשם שאין לי שנאה אליו שלא היה במכירה כך גם עליכם. – רש"י, ספורנו
- גם פיו עצמו,
- שפת לשונו הוא רק של משפחתנו. – ספורנו
 - לא משמועה או ממקור אחר, אלא מהמקור בעצמו. – רשב"ם
 - דרך כבוד כי לא יכול לשבח את עצמו. – הנצי"ב
- יש למהר להוריד את יעקב, למען ישמח לראותו. – ספורנו

2. גילוי האחים ליעקב

"ויעלו ממצרים ויבואו ארץ כנען אל יעקב אביהם. ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג ליבו כי לא האמין להם. וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דיבר אליהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם. ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי אלקה ואראנו בטרם אמות".

כו

מהו "ויפג ליבו"? 1

"ויפג ליבו" – נתחלף ליבו והלך מלהאמין, לא היה ליבו פונה אל הדברים. רש"י

מהו "ויפג ליבו"? 2

"ויפג ליבו" – עמד ליבו ודמם.

ראב"ע

מהו "ויפג ליבו"? 3

"ויפג ליבו" – נתעלה וחסרה קצת דפיקת ליבו ורוחו ממה שהיה קודם, כמנהג בעילוף, מדאגת ליבו בהזכירם את יוסף.

מהו "כי לא האמין להם"?

"כי לא האמין להם" – לא אבדה רוחו אחר כך כשהאמין, כמו שיקרה בעת השמחה הפתאומית הממיתה בצאת הרוח החיוני אל החוץ. כי אמנם נכנסה לפנים בעת הדאגה הקודמת כשלא האמין.

ספורנו

מהו "ויפג ליבו"? 4

"ויפג ליבו" – החליף ליבו לומר אין זה אמת.
רשב"ם

מהו "ויפג ליבו"? 5

"ויפג ליבו" – שנתבטל ליבו ופסקה נשימתו, כי פסקה תנועת הלב והיה כמת. וזה העניין ידוע בבוא השמחה פתאום, והוזכר בספרי הרפואות כי לא יסבלו זה הזקנים וחלושי הכח, שיתעלפו רבים מהם בבוא להם שמחה בפתע פתאום, כי יהיה הלב נרחב ונפתח פתאום, והחום התולדי יוצא ומתפזר בחיצוני הגוף ויאפס הלב בהתקררו. והנה נפל הזקן כמת ואמר כי לא האמין להם, להגיד שעמד זמן גדול מן היום והוא שוכב דומם בעבור שלא האמין להם, כי הידוע בעילוף הזה שיצעקו לו וירגילו אותו בשמחה ההיא עד שתקבע בו בנחת רוח, וזה טעם וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דיבר אליהם וירא את העגלות, כי היו צועקים באוזניו דברי יוסף ומביאים לפניו העגלות, אז שבה רוחו אליו וחזרה נשימתו וחיה, וזהו "ותחי רוח יעקב אביהם".
אונקלוס תרגם ושרת רוח נבואה, בעבור שהדבר אמת הוסיף זה, ודרש כן במילת רוח.
רמב"ן

מהו "ויגידו לו לאמר"?

"ויגידו לו לאמר" – הלשון יגיד על קושי. להיות שאמרו דברים שהם קשים אצלם לאומרים. כי סוף סוף תגלה רעתם אצלו אשר עשו ואשר גרמו לאביהם כל הצער והבכוי. וכפי זה אמר "ויגידו" למה שנוגע להם, או לצד שבשורה זו גורמת ירידת מצרים והשעבוד הקשה אשר מררו את חיי ישראל במצרים. וכן תמצא שהיה ירא מירידת מצרים עד שאמר לו ה' "אל תירא מרדה מצרימה".

וטעם אומרו "לאמר", נתחכמו לבשרו בדרך שלא יסתכן יעקב. כי דבר ידוע הוא כי בשורה טובה כשתהיה על יגון ומה גם כשתהיה מופלאת, לרוב השמחה יסוכן האדם ויחלש ויגוע פתע פתאום. אשר על כן חששו על הדבר ונתחכמו לדבר אליו בדרך שלא תארע תקלה. והוא אומרו "ויגידו לו לאמר" פירוש אמרו לו שיש להם בשורה לאמר לו ובזה תתרחב נפשו וישמח לבו. ואחר כך אמרו לו "עוד יוסף חי" ולא נסתכן כי הוכן בלבו הכנת קבלת בשורה טובה.

או, מלבד שבאו שלמים שמעון ובנימין עמהם עוד יש להם לאמר לו, ואחר שהכין דעתו לדבר טוב הודיעוהו "יוסף חי". והוסיפו עוד לומר "וכי הוא מושל" בשורה אחר בשורה. הכיצד לא הודיע יוסף לאביו שהוא נמצא במצרים עד כה?

וראיתי לתת לב בעניין יוסף איך לא חש על צער אביו כמה שנים. והן אמת בימי עבדותו נוכל לומר כי עשה ולא הצלית. אלא אחר שעלה לגדולה למה לא כתב איגרת לאביו להפיג צערו, כי היה יודע יוסף גודל הפלגת חיבת יעקב בו ויתאבל עליו ימים רבים. ולמה לא שלח לבשרו?

ותגדל עוד הקושיא על ימי הרעב שהיו עוברים ושבים מארץ מצרים לארץ כנען, ולא חש על צערו?

ועוד מי התיר לו אחר שבאו אחיו להאריך לו ימי צרה שלא להודיעו תיכף ומיד? הן אמת כי למה שנתגלגל בעניינים שגזר הגזר רבים הם שהיו צריכים להיות כן.

1. לשלם ליעקב כ"ב שנים שלא שימש אביו, וכמו כן היה הוא בצער כ"ב שנים.
 2. וגם למספר רד"ו שגזר ה' שיהיו במצרים.
 3. וגם לירד יעקב בכבוד גדול מה שלא היה כן אם היה יורד קודם.
- לצד יוסף צריך לתת טעם לדבר.

ונראה כי טעמו של יוסף טעם לשבת, והוא כי מעת ירידתו למצרים עד עת בוא דברו יתברך והוציאוהו מבית האסורים למלוך אין סיפק בידו להודיע לאביו, ואפילו שיונה שהיה סיפק בידו, חש על נפשו שידעו אחיו בדבר. ולצד בושתם וכלימתם מאביהם ימסרו עצמם עליו לאבדו מן העולם לבל תגיע להם בושת מאביהם. וגם אפשר כי יקללם וימותו כולם, ומצד זה יבקשו לקעקעו מהעולם. לזה חש על נפשו שידעו אחיו בדבר וימנע מבא בדמי נפשו. ואחר צאתו ממאסר ונעשה שר גדול והלכה לה חששא ראשונה, אף על פי כן נמנע מהודיע לאביו. על דרך מה שאמרו חז"ל, מוטב יפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו. וחש על כבוד האחים מלביישם לפני יעקב ויצחק וכל זרע יעקב. וסבל שישאר אביו בצער מלביישם. ועוד אף כי אחר שעלה לגדולה חשב שיוסיף בליבם מיחוש ההשטמה ממנו ויתעצו עליו לעקרו מהעולם.

הגם שאמרו חז"ל שירדו אחריהם למצרים לפדותו בדמים יקרים, ישתנה הדבר אם יפדוהו הם, שאז יכיר באחותם וזולת זה עברתו שמרה נצח ולא ישכח את אשר עשו לו ויקדמו הם להורגו. הנך רואה כי אם היה מודיע מקודם ליעקב כי הוא חי היו מתאזרים ובאים ומאבדים אותו מהעולם.

וגם אחר שבאו לפניו בשנת רעב לא רצה לגלות עצמו תיכף להם ולא לאביו, כי עודנו בסכנת מיחוש. עד שנתחכם להאכילם והשקם ונתן להם דמים והראה להם כי הוא עמיהם בלב שלם. וגם נגלה הדבר כי מה' יצא וידעו וודאי כי לא שומר הוא להם איבה. וגם באמצעות כן הוסרה בושה מאביהם כי יאמרו אליו כי כן גזר הגזר. ואז גילה להם ואף על פי כן הוצרך ה' לשלוח מלאך להצילו מידם, ואולי כי הוא יוסף לא ידע בדבר, או אפשר שידע שהצילו מלאך.

ואין להקשות עליו שהיה לו להודיע לאביו קודם ולא יחוש אל האחים כי המלאך הגואל אותו עתה יגאלנו גם כן קודם כי אין סומכים על הנס, ובזה אין להאשימו ליוסף על הדבר.

אור החיים

מדוע מתוודע יוסף כך אל אחיו?

היה מתקבל על הדעת שיתוודע אליהם מיד ולו רק למען אביו. ומה גם שכבר ראה בכל השגחה אלוהית שכבר למד לתת תודה לאסונו ולחטא אחיו. ולראות בכל אלה רק כלי שרת אלוהי לעיצוב אושרו הנעלה. כמו כן יוסף שפיקח היה מן הנמנע שהאמין שעליו להעמיד את עצמו לשירות חלומותיו. אם יש חשיבות לחלום, יש להשליך את הגשמתו על מי ששלחו.

אילו רצה יוסף לעמוד מול אחיו כשר וכשר בלבד. אילולי דאג לחזור אל חיק משפחתו כבן וכאח, לא היה זקור לכל התחבולות הללו. אך הוא שגם כשר מצרי חניך את בניו לבית יעקב וגם לאחר מותו צוה שעצמותיו ינוחו על אדמת אבות, הוא נאלץ לחולל תמורה בשתיים להביא לידי שינוי בדעתו על אחיו. אך בעיקר בדעת אחיו עליו. דעותיהם זה על זה חייבות להשתנות בתכלית למען ישרור ביניהם יחס לבבי הדוק. שאם לא כן גם אילו הוחזר אל משפחתו מבחינה חיצונית, היה הוא אבוד ממשפחתו ומשפחתו אבודה ממנו. לא היה זה אלא טבעי שהיה בליבו על אחיו, שזכר את קשיחות ליבם בהתחננו אליהם ולא שמעו ולא התחשבו גם בצער אביהם.

זכרון זה יוכל להימחות מליבו רק לכשיוכח כי אכן השתנו בתכלית. היה זה אפוא הכרח גמור להעמיד אותם במבחן, אם עוד פעם יהיו מסוגלים והפעם מתוך סיבות מציאותיות בהחלט לנתק בן מחיק אביו. אולי מאסר עולם ואולי המשפחה בבית הנמקה ברעב, אולי היו אלה סיבות רציניות יותר מאשר סכנה דמיונית הצפויה להם כביכול מתאוות השלטון

של יוסף. מבחן זה היה נחוץ לנפש יוסף. רק לכשיעמדו בו יוכלו להעביר מליבו את שארית המרירות.

אך הדבר השני והוא היה אולי חשוב עוד יותר. יוסף זכר את חלומותיו, זכר איך על יסוד חלומות אלה – חשדו בו בתאוות שלטון. עד כי ראו סכנה צפויה לעצמם וראו את עצמם זכאים גם לבצע פשע כביכול להגנה עצמית. אם כך היה הדבר כאשר עוד התהלך ביניהם בכותונת פסים, איך ייראו ממנו עתה בחיל ורעדה כאשר היה מלך. ועד היתה לו סיבה לשנוא אותם ולהתנקם בהם כטבע האדם ההמוני. היה זה אפוא הכרח גמור שיכירו אותו באופיו האמיתי. ולשם כך היה עליו קודם כל להראות לפנייהם במעמדו האמיתי. עד כה ראו בו רק משביר אולי שוליה של פקיד נמוך. עתה ייראה לפנייהם כשליט. ידעו מנסיונם שיש לאל ידו לעשות בהם ככל העולה על רוחו. אם למרות זאת יעשה עמהם חסד ויגמול להם טובה תחת רעה, הרי יוכל לקוות שיירפאו מדמיונם המוטעים.

כללו של דבר בשעה שיתוודע אליהם כיוסף חייבות עיניהם להיפקח ושני הצדדים יעבירו מליבם את כל זכרונות העבר. רק כך יכול היה לקוות לחזור אל אביו ואחיו כבן וכאח. אם אין טעות בידינו הרי שיקולים אלה הם שהניאו את יוסף מלשלוח הודעה לאביו בשנות אושרו. מה בצע ליעקב לזכות בבן אחד ולשכל תחתיו עשרה ולראות מתיחות ואיבה שרויות בין בניו. אך למטרה גדולה זו הוא נזקק לכל התחבולות הללו ויהיו אלה לדעתנו ראויות בהחלט לחכמתו של יוסף.

רש"ר הירש

מהו "ויפג ליבו"? 6

נתבלבלה רוחו, ליבו עמד מתוך ספק, כי לא האמין להם. הוא לא יכול להסתגל בבת אחת לבשורה הטובה שהגיעה אליו.

רש"ר הירש

מהו "את כל דברי יוסף"? 1

"את כל דברי יוסף" – סימן מסר להם במה היה עוסק כשפירש ממנו, בפרשת עגלה ערופה, זהו שאמר "וירא את העגלות אשר שלח יוסף" ולא נאמר אשר שלח פרעה.

מהו "ותחי רוח יעקב"? 1

"ותחי רוח יעקב" – שרתה עליו שכינה שפירשה ממנו.

רש"י

מהו "העגלות"?

ארבע פעמים כתיב עגלות בפרשה זו וד' פעמים כתיב עגלה ערופה בפרשת עגלה ערופה, רמז שפירש ממנו בהלכות עגלה ערופה.

בעל הטורים

מהו "ותחי רוח יעקב"? 2

"ותחי רוח יעקב" – נרפא מן העילוף הקודם בהדרגת השמחה עם הדאגה.

ספורנו

מהו "את כל דברי יוסף"? 2

"את כל דברי יוסף" – שאר דברים שדיבר אליהם הכתובים למעלה, שבכה על צוואריהם והכירו בוודאי שהוא אחיהם. וגם ראה את העגלות אשר שלח יוסף על פי פרעה.

מהו "ותחי רוח יעקב"? 3

"ותחי רוח יעקב" – כי שמר את הדבר שסוף יוסף להיות מושל כי אינן יוצאות ממצרים כי אם על פי המושל.

רשב"ם

מהו "ותחי רוח יעקב"? 4

באותה שעה קם מאבל של עשרים שנה ושוב שרתה עליו שכינה, ומיד הוא נקרא שוב בשם ישראל.

מיום שנפרד יוסף מעימו הוא נקרא תמיד רק יעקב, פרט למקרה אחד היוצא מן הכלל. וגם שם היה זה בשעת התעלות של החלטה, בשעת התאוששות הרוח ולו רק לרגע.
רש"ר הירש

מהו "רב"? 1

"רב" – רב לי שמחה וחדוה, הואיל ועוד יוסף בני חי.
רש"י

מהו "אלכה ואראנו"? 1

"אלכה ואראנו" – לא שאגור שם כדבריו.
ספורנו

מהו "רב"? 2

"רב" – די בפוגת ליבי שלא האמנתי, אלא ודאי עוד יוסף בני חי, אתם אומרים "עוד יוסף חי וכי הוא מושל" רב לי במה שהוא עדיין חי אפילו אינו מושל.
רשב"ם

מהו "רב"? 3

למה לי הסיפור מן גדולתו וממשלתו, די לי במה שהוא חי מצד שהוא יוסף בני. וגם רצה לומר מצד שהוא עדיין עומד בצדקו, שמצד זה הוא עדיין בני והוא חי. שאם היה רשע אינו בני ואינו חי חיי אדם רק חיי בהמה.

מהו "אלכה ואראנו"? 2

"אלכה ואראנו" – לא רצה ללכת להשאר שם, רק לראות את יוסף ולחזור לארץ ישראל.
מלבי"ם

מהו "ישראל"? 1

"ויאמר ישראל" – השיג מעלת ישראל וראה ברוח הקודש כי יוסף עומד בצדקו.

מהו "אלכה ואראנו"? 3

"אלכה ואראנו" – משום דיעקב לא הסכים לבוא עם בניו מצרימה אפילו על זה המשך הרעב. וחשב מחשבות אחרות על דבר הרעב.

די לי במה שאני יודע כי יוסף חי אף על גב שאיני יכול להיות עימו בצוותא חדא ולצאת מארץ ישראל. אך אלכה ואראנו.

הנצי"ב

דרך האמירה של האחים לאביהם היתה הדרגתית כדי שקודם תתרחב נפשו ולא יסתכן. – אור החיים
האחים חוזרים ומספרים לאביהם על יוסף שהוא חי ולא רק זאת אלא שהוא מושל במצרים. תגובת יעקב "ויפג ליבו",

- לא היה ליבו פונה אל הדברים. – רש"י
- עמד ליבו ודמם. – ראב"ע
- נתעלף. – ספורנו
- הכחיש – אין זה אמת. – רשב"ם
- פסקה תנועת הלב והיה כמת. – רמב"ן
- נתבלבלה רוחו. רש"ר הירש
- דברי האחים ליעקב יש להם קושי גדול,
- כי תתגלה רעתם ויתברר שגרמו לצער גדול לאביהם.

- כי בשורה זאת גורמת לתחילת הגלות. – אור החיים
- האחים אומרים לאביהם "את כל דברי יוסף",
- עגלה ערופה. – רש"י
- שבכה על צוואריהם. – רשב"ם
- יעקב רואה את העגלות המזכירות לו את הלימוד המשותף לפני מכירתו, ולא לחינם הוקש מספר העגול שם וכאן. – בעל הטורים
- יעקב משתכנע "ותחי רוח יעקב אביהם",
- שרתה עליו שכינה שפירשה ממנו. – רש"י
- נרפא מן העילוף. – ספורנו
- הבין שיוסף מושל במצרים ורק על פיו יצאו העגלות. – רשב"ם
- קם מאבל של עשרים שנה. – רש"ר הירש
- יעקב מכריז כי הוא רוצה ללכת ולראות את יוסף. "רב"
- רב לי שמחה וחדווה. – רש"י
- רב לי במה שהוא עדיין חי. – רשב"ם
- רב לי מצד שהוא יוסף בני ועדיין עומד בצדקו. – מלבי"ם
- "אלכה ואראנו"
- לא שאגור שם כדבריו. – ספורנו
- רק לראות את יוסף ולחזור לארץ ישראל. – מלבי"ם
- לא הסכים לבוא למצרים אפילו על המשך זה הרעב, אך אלכה ואראנו. – הנצי"ב
- השאלה על יוסף מדוע לא חש לצער האב ולא הודיע על קיומו לאביו,
- בזמן העבדות לא יכל ובהמשך חש לבושת אחיו וכלימתם ורצה להראות שהוא איתם בלב שלם.
- מצד ההשגחה לא הודיע יוסף כי,
- 1. כנגד כ"ב שנים שלא שימש יעקב את אביו.
- 2. לסדר מנין רד"ו שנים במצרים.
- 3. שירידת יעקב תהיה בכבוד. – אור החיים
- לפי הרש"ר הירש כוונת יוסף היתה ליצור חיבור מחדש של אחווה בין יוסף ואחיו, וזה גם מה שרוצה יעקב.

כיצד בשרו האחים ליעקב על העלמות יוסף?
 "וישלחו את כתונת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכר נא הכתונת בנך היא אם לא".

מהו "וישלחו"? 1

"וישלחו" – על ידי בני אדם, שלא יגידו מי השולחים אלא שיאמרו זאת מצאנו.

רשב"ם

מהו "וישלחו"? 2

"וישלחו" – העבירוה בשלח, כדי שתהיה נראית קרועה על ידי חיות רעות.

ספורנו

מהו "וישלחו"? 3

"וישלחו" – בציווי, או ויביאו, השלוחים המביאים, כי שלחו אותה ועודם בדותן. או
 ששלחוה אל חברון לבית האחד מהן, ובבואם הכניסוה לפני אביהם ואמרו זאת מצאנו.
 וכל זה להתנכר בעניין. כי אם שתקו היה חושד אותם כי ידע קנאתם בו.

רמב"ן

מהו "הכר נא"? 4

"הכר נא" – כאן. ואידך "הכר נא למי החותמת והפתילים". בלשון שרימה יהודה את
 אביו, באותו לשון נפרע ממנו.

בעל הטורים